

ROZŠIŘUJÍCÍ INFORMACE

Přehled náletů na Ústí nad Labem

- sobota 16. 12. 1944 krátce po 12:00 – ničivý nálet britských bombardérů
- sobota 14. 4. 1945 mapující nálet tzv. hloubkařů
- úterý 17. 4. 1945, po 14:00 ničivý nálet anglo-amerických bombardérů
- středa 18. 4. 1945, kolem 10:00 mapující nálet tzv. hloubkařů
- čtvrtek 19. 4. 1945, po 11:00 ničivý nálet anglo-amerických bombardérů

Kromě náletů přímo na město Ústí nad Labem proběhl v úterý 8. 5. 1945 nálet na blízký Chlumecko a Telnice. Provedla ho sovětská vojska a jejich cílem bylo znesnadnit ústup kolonám německých vojáků.

Hloubkové nálety

Jedná se o operace v nízkých letových hladinách, letecké útoky na malé pozemní cíle (automobily, lokomotivy, trafostanice apod.). Jejich cílem bylo narušit týl nepřítele, jeho infrastrukturu, zásobování. Při hloubkových náletech se používaly stíhací letouny původně určené k doprovodu bombardérů. Standardním vybavením stíhacích letadel byl kulomet ráže 12,7 mm. Pokud stíhací letadla při hloubkovém náletu útočila na civilní objekty a vlaky, dala prvním neútočným přeletem najevo, že chtějí útočit, aby se obyvatelé stihli schovat (např. utéct z vlaku). Teprve potom se letadla otočila a cíl zničilo. Pokud ale útočila na ozbrojené nepřátelské cíle, ničilo je bez varování při prvním přeletu. V Čechách tyto tzv. hloubkaři působili od května 1944. Typickou činností hloubkařů byl také ozbrojený průzkum. V Ústí nad Labem hloubkaři útočili 14. a 18. května 1945 a jejich hlavním cílem bylo mapování zdejší situace před ničivými dubnovými nálety.

Plošný nálet

Je známý také pod pojmem kobercový nálet. Je to takový typ náletu, kdy mnoho strojů letících v jednom svazu zasypává určené území množstvím bomb. Úkolem je celkové zničení rozlehlého území, jeho rozrušení v oblasti logistické či výrobní.

Při náletu v sobotu 16. 12. 1944 byly kromě bomb na Ústí shozeny také letáčky tištěné v německé řeči v tomto znění: "Aussig ist ein finsternes Loch, aber wir finden es doch". (Ústí je tmavá díra, my ho přesto najdeme.)

Nejničivější nálet 19. 4. 1945 v Ústí nad Labem probíhal v osmi vlnách. Nejprve vedoucí letadlo první vlny shodilo kouřovou bombu. Tím označilo polohu hlavního železničního uzlu a další letouny se podle tohoto označení orientovaly. Každá skupina letadel přilétala samostatně s krátkým odstupem a útočila jen na určitý úsek nebo pruh města, kde se nacházely cíle, které měly být zničeny. Některá letadla shazovala tříštivé bomby, jiná zápalné.

Bomby zasáhly trať na Prahu, seřaďovací nádraží pod Větruší, budovu hlavního nádraží, poškodily pilíře železničního mostu a viadukt u řeky Bíliny. I když zde byly vytrhané koleje, převrácené lokomotivy a vagony s válečným materiálem, žádný ze zásahů nebyl zcela zničující. Železniční dopravu se nacistům podařilo obnovit již po několika hodinách. Kromě železniční dopravy byla zasažena i lodní doprava, bomby poničily přístavní zařízení a potopily několik nákladních člunů. Z vojensky a politicky důležitých objektů byla zasažena meziměstská telefonní ústředna na poštovním úřadě, sídlo kriminální policie, budova okresního vedení NVS, sídlo strany NSDAP a kasárna SS na Střekově.

<http://www.muzeumusti.cz/tv1169/Bombardovani-1945-promeny-mesta?p=2>

<http://www.muzeumusti.cz/hlavni-stranka/c1138/Nalety-na-Usti-nad-Labem-v-dubnu-1945/>

<http://www.ceskestredohori.cz/clanky/letecke-nalety-usti.htm>

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Hloubka%C5%99i>

Oběti náletů v Ústí nad Labem

Ničivé dubnové nálety si vyžádaly velký počet lidských obětí především z řad civilního obyvatelstva a válečných zajatců, kterým nacisté zabraňovali ukrývat se v protileteckých krytech. Starší literatura pouze odhadovala počet obětí na 1 až 1,5 tisíce. Srovnáním údajů ve všech ústeckých matrikách zemřelých a krematorních knihách od dubna 1945 do dubna 1946, kdy byly z trosk vyprošťovány poslední zasypané oběti, bylo zjištěno 512 obětí. 409 obětí

známe jménem. Ústecké matriční úřady fungovaly po celou dobu bez přerušení a systematicky evidovaly i nálezy nezjištěných obětí, proto zjištěný počet bude poměrně přesný. Počet mrtvých může být o něco vyšší o ty oběti, které byly přímo zasaženy bombou a z nichž nezůstaly žádné pozůstatky. 17. a 19. dubna 1945 zahynuli v Ústí místní obyvatelé (Němci i Češi), Němci, kteří do Ústí uprchli před frontou, sovětsí váleční zajatci, totálně nasazení čeští dělníci z protektorátu, Francouzi, Italové, Litevci, Lotyšši, Slováci. Dvěma nejstarším obětím bylo 87 let, nejmladší obětí bylo měsíční dítě. Většina obětí byla pochována v hromadných hrobech na ústeckém centrálním hřbitově na Ovčím vrchu. Po zrušení hřbitova počátkem 60. let byly ostatky exhumovány a spáleny ve střekovském krematoriu, popel byl uložen do rozsypové loučky před krematoriem.

KAISER, Vladimír a KAISEROVÁ, Kristina, ed. Dějiny města Ústí nad Labem. Ústí nad Labem: Městský úřad Ústí nad Labem, 1995. ISBN 80-901761-5-1

Zápisky pamětníka

Z pamětí Františka Tomana, který osobně nálety na Ústí prožil a snažil se mnoho informací zmapovat a zaznamenat, můžeme uvést některé konkrétní situace. V budově okresního vedení NSV zahynulo 90 německých uprchlíků z východních zemí. V sídle NSDAP (restaurace Ressource) zahynulo 40 nacistických pohlavárů, v sídle kriminální policie 12 lidí (vězňové a policejní úředníci), v domě „U bílého beránka“ (roh Bílinské a Jeptišské ul.) zahynulo přes padesát lidí, ve sklepě řeznictví Roberta Houdka (Tržní náměstí) zahynulo po přímém zásahu domu trhovou bombou 17 lidí, ve škole v Solní ulici zahynulo více než 100 válečných uprchlíků, v lesíku v okolí Větruše zahynulo 130 lidí (les byl přímo nad cílem náletů, železnicí, a dopadl na něj hustý koberec trhavých bomb). Mnoho lidí zemřelo ve svých obydlích nacházejících se poblíž trati či poblíž důležitých nacistických sídel.

Zpráva o leteckých náletech na Ústí nad Labem a okolí v letech 1944-1945. Ústí nad Labem: Archiv města Ústí nad Labem, 1995. 27 stran. ISBN 80-270-8618-3.

https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/nesla-do-krytu-ale-domu-nalet-na-usti-v-dubnu-1945-diky-tomu-prezila.A100429_1377202_domaci_lpo

https://www.idnes.cz/usti/zpravy/70-vyroci-bombardovani-usti-nad-labem-pametnice.A150417_112924_usti-zpravy_alh

Protiletecké kryty v Ústí nad Labem

Kryt pod Soudným vrchem

Zhruba v polovině války přišel rozkaz k budování protileteckých krytů I. třídy odolnosti. Tento říšský rozkaz se týkal celého území protektorátu. V Ústí nad Labem začali budovat protiletecký kryt ve skále pod Větruší (resp. pod Soudným vrchem). Stavbu prováděli dobrovolníci a váleční zajatci různých národností. Bylo zde vyraženo celkem 750 metrů štol. Kryt byl vybudován hlavně pro zaměstnance chemické továrny. Při náletech 17. a 19. dubna byl vzhledem ke své poloze několikrát zasažen tříštivými bombami. Vše ale vydržel a to potvrdilo jeho bezpečnost. V letech 1952–1956 byl kryt přebudován na protiatomový. Kryt je dnes znám jako Muzeum civilní obrany.

<https://www.muzeumcivilniobranycz/inpage/muzeum-civilni-obrany/>

Kryt v Mariánské skále

V roce 1938 zveřejnili nacisté plány na budování krytu v Mariánské skále. Mělo to být velkolepé dílo. Skrz skálu měl vést tunel o délce cca 620 metrů. Tunel měl mít dva tubusy, podobně jako mají dnešní dálniční tunely. Šířka každého tubusu měla být 6 m a výška 4,2 m. Na jedné straně měl tunel ústít za dnešním parkovacím domem do ulice Velká Hradební a na druhé straně do prostor dnešního kamenolomu. Po délce měl mít osm únikových a větracích štol, jejichž výstupy mířily směrem k Labi do kolejiště. Díky nedostatku finančních prostředků se ale převážná část budování dostala pouze do fáze průzkumných štol. Dnes je vybudovaná část krytu vedena jako protiatomový kryt.

<http://www.muzeumusti.cz/c1936/Nacisticky-tunel-oziva-po-80-letech/>

<http://www.muzeumusti.cz/c1576/Protiletecky-kryt-z-druhe-svetove-valky/>